

Retallos de mundo: Istambul, á procura do hüzün

29 de maio 2022 [Xesús Constela](#)

https://www.pontevedraviva.com/gl/cultura/retallos-de-mundo-istambul-a-procura-do-huezen_335632_102/3362411.html

Co libro de **Orhan Pamuk** *Istambul, cidade e lembranzas* debaixo do brazo achegueime á **antiga Constantinopla** para ver se era quen de descubrir algunhas claves que puidesen servirme para interpretar o que o escritor chama **hüzün**, un sentimento que podería traducirse como **amargura**, froito da saudade dun pasado glorioso do que só quedan pálidos reflexos, e que debe de entenderse coma un estado de ánimo no que vive inmersa unha poboación de máis de quince millóns de habitantes se só se teñen en conta as persoas censadas.

Istambul amosa as súas belezas, que non son poucas, con esa fachenda de quen se sabe moi fermosa. Tomei como punto de partida da miña visita a **Columna de Constantino**, no centro da cidade, a onde gabeaban os xanízaros, aqueles privilexiados servidores civís dos sultáns, para competiren entre eles en bravura. Levántase nun extremo do **Hipódromo**, agora un fermoso parque, que data da fundación de Constantinopla no ano 330 e que até os tempos do Imperio Otomán serviu de escenario para todos os grandes acontecementos públicos.

Xusto detrás do Hipódromo érguense as colosais cúpulas da **Mesquita de Sultanahmet ou Mesquita Azul**, que debe o seu sobrenome ao recubrimento das paredes interiores con fermosos azulexos da vila de Iznik, en Anatolia, e que no momento da súa construción a comezos do século XVII foi considerada un atentado sacrílego por pretender rivalizar coa arquitectura da Meca ao estar tamén rodeada de seis minaretes.

En fronte da Mesquita Azul érguese unha das grandes xoias da cidade, a **Basílica de Santa Sofía**, a igrexa da sabedoría, un dos logros arquitectónicos máis importantes do mundo, orixinariamente decorada con fermosos mosaicos bizantinos que os musulmáns se encargaron de tapar con cal para veren de agachar as imaxes cristiás. Inaugurada por Xustiniano no ano 537 e convertida ao islamismo no século XV, case mil cincocentos anos de antigüidade pesan sobre a súa monumental cúpula.

Achegueime á Mesquita de Süleymaniye, construída por orde do **sultán Solimán o Magnífico** na época de meirande esplendor do Imperio Otomán, e que na antigüidade era moito máis que o lugar de culto de hoxe en día, pois o complexo acollía tamén un hospital, unha pousada para peregrinos, unha escola, un comedor de beneficencia e mesmo unha casa de baños.

Nun costado da mesquita atópase o mausoleo onde está enterrado o propio Solimán o Magnífico, poeta, lexislador e protector das artes, á beira dos seus fillos e da **súa ambiciosa muller Roxelana**, que conseguiu pasar de concubina do harén a primeira consorte para despois irse desfacendo de todos os achegados ao seu home (incluso o herdeiro do trono) para que o seu fillo Selim acadase o sultanato.

Todo isto aconteceu no interior dos **muros de Topkapi**, o fastoso palacio onde habitaron os sultáns e o seus haréns antes de trasladaren a sede da xefatura do estado ao Palacio de Dolmabahçe, unha ostentosa construción situada Bósforo arriba que tivo que ser financiada por bancos estranxeiros cando o Imperio Otomán comezaba a esmorecer no século XIX.

Auténtico símbolo do poderío do Imperio, Topkapi está construído en torno a catro grandes patios arredor dos cales se distribúen varios pavillóns que rivalizan en luxo e fermosura, incluído un labiríntico harén onde aínda parece que latexan os ecos das máis exóticas historias de concubinas, eunucos e intrigas cortesás.

Preso da beleza de tan grandes monumentos, decidín achegarme ao **Bósforo, Boğazi**, que en turco significa “a gorxa” e transcorre entre o Mar de Mármara e o Mar Negro. Ten un tráfico enlouquecido de enormes barcos cargueiros que se cruzan cun enxame de gamelas, pequenas motoras e transbordadores que, tomando como punto de partida o peirao de Eminönü, á beira da ponte Gálata, no corazón mesmo da cidade, carrexan milleiros de persoas sen cesar dende unha beira a outra cunha fluidez que non ten parangón en ningún outro lugar do mundo.

Nos arredores de Eminönü quedei cativado pola improvisada coreografía do ir e vir das xentes, así que sentei nas **escaleiras da Mesquita Nova** para me deter a contemplar un espectáculo digno de admirar. Pasaron perante min varias dúcias de vendedores a turrar por carriños nos que levaban peixe fresco e peixe asado, ou mazarocas de millo tostadas, ou mazás e laranxas, ou calcetíns, ou lambetadas, ou plátanos, ou dátiles, ou mercadorías que tardei un tempo en poder identificar. E pasaron tamén mulleres con atavíos occidentais á beira doutras vestidas ao estilo musulmán, tan tapadas que semellaban sombras escuras. E tamén viñeron onda min varios mendigos a pedir esmola e outros a ver se lles compraba grans de millo para lles botar ás pombas.

Paseei chegada a noite polo mesmo lugar e o paseo servíume para descubrir o *hüzün* no **Bazar Exipcio ou das Especias**, que ficara deserto unha vez que os vendedores recolleran os produtos e pecharan as persianas dos seus postos, na perenne multitude que seguía a pescar na ponte Gálata, nas esgotadas furgonetas ateigadas de xente que facían o que semellaba ser un derradeiro esforzo antes de sucumbir convertidas para sempre en chatarra, e sobre todo na inxustiza de que alguén puidese estar a lles roubar a infancia a un exército de nenos de diferentes idades que cada noite aparecen polas rúas a turrar por carros máis grandes ca eles cargados con papeis, cartóns e plásticos recollidos entre o lixo.

A imaxe idílica de Istambul estivo a piques de caérseme en anacos esluída en todo canto acabo de contar.

Sentín que a gran urbe vive sumida no que parece ser un desequilibrio constante, que dubida entre escorarse cara a Oriente ou a Occidente, cara a Europa ou cara a Asia, cara á modernidade ou cara á tradición máis islámica. **Os barrios periféricos nada teñen que ver coas luxosas mansións do distrito residencial de Ortaköy**, onde habitan aqueles que non coñecen a palabra necesidade.

Para non abandonar a cidade impregnado desa sensación de desequilibrios producida polo *hüzün*, pensei que necesitaba aproveitar o tempo que ía permanecer nela para compartir os aspectos máis positivos da vida cotiá dos seus habitantes, así que parei en varias ocasións a saborear os diferentes tipos de té que se serven nos postos da sempre abarrotada **praza de Beyazit**, onde o tempo semella non ser máis ca un espellismo e as cousas se toman con moita calma porque sempre é bo reservar un momento para unha conversa á sombra, unha das actividades favoritas nunha cidade que zumega hospitalidade. E tamén entrei nos varios cafés que hai nas proximidades da praza de Çemberlitas, agachados na parte traseira de cemiterios curiosamente integrados na cidade, para fumar cachimbas de tabaco de mazá e de canela e deixar transcorrer as horas nun ambiente relaxado lonxe da marfallada caótica do tráfico. E tamén me acheguei varias veces ao **Gran Bazar**, que aínda que perdeu o seu máis tradicional carácter de centro artesanal por mor das presións do turismo, resultábame un lugar interesante, se non para mercar algo polo menos para ver compradores e vendedores a desenvolver as máis arrevesadas técnicas do regateo. E a xeito de colofón deixei caer por Cağaloğlu, o *hamam* máis antigo da cidade para me desfacer para sempre do *hüzün* entre baños de auga fría e auga quente, antes de ir tomar un delicioso *kebab* ben condimentado e cociñado a lume lento nunha animada *lokanta*, que é como se chaman en Turquía os restaurantes populares.

Despedinme da cidade mentres a ollaba esplendorosa e radiante dende a xanela do avión que me traía de volta a casa, e pensaba na enorme complexidade de acoller a máis de quince millóns de habitantes que, sumidos na vertixe provocada pola carreira cara á modernización, deambulan polas súas rúas e prazas alleos aos **vestixios de Bizancio e Constantinopla**, isto é, alleos ao decorado, mais forzados a contemplar con fonda saudade o seu propio pasado.